

CHORALIS CONSTANTINUS 500

A HABSBURG CSÁSZÁRI UDVAR ÉNEKES SZERTARTÁSAI A 15-16. SZÁZADI GYAKORLAT ALAPJÁN

VOCAL LITURGICAL MUSIC IN THE HABSBURG IMPERIAL COURT ACCORDING TO 15TH AND 16TH-CENTURY PRACTICES

Heinrich Isaac (c.1450-1517)

Születésének pontos idejét és helyét nem tudjuk. Feltehetően 1450 körül született Németalföldön, ahogy ezt az életének korai szakaszára vonatkozó itáliai forrásokból következtetni lehet, amelyekben „Arrigho de Ugho da Fiandra” említik.

Életéről elsőként 1484-ből van adatunk. Ekkor Lorenzo „il Magnifico” de Medici szolgálatában állt Firenzében. Itt a család által patronált három templom énekese és komponistája volt, valamint Lorenzo gyermekeinek zenei nevelését is ellátta. Gyakran komponált világi műveket is az udvar költőinek, vagy a család tagjainak verseire is. Giovanni Medici később X. Leó pápaként felkarolta és jelentős feladattal látta el idős tanítómesterét.

Isaac 10 évet töltött Firenzében, majd 1494-ben Lorenzo halála után két évvel távozott a városból, de nem örökre. A korai firenzei évek alatt megházasodott, és Lorenzo segítségével házat vásárolt a városban, közel a Medici palotához. Isaac távozása után felesége Firenzében maradt, így a komponista – amikor csak tehetett – hazalátogatott. Egy helyi intézménnyel kötött szerződése fennmaradt, miszerint ők gondoskodnak Isaac feleségének ellátásáról, ételt és bort szállítottak a házhoz évenkénti díjazás fejében.

Legközelebbi adatunk szerint 1496. novemberében csatlakozik I. Miksa császárhoz, aki ekkor Pisában állomásozik. A Habsburg udvar eddig kívül esett a németalföldi zeneszerzők „hatósugarán”, Isaac az első, aki a császár szolgálatában magas szintre juttatja, felvirágoztatja az udvar zenei életét.

1497. áprilisában már szerepel a neve a bécsi udvar fizetési jegyzékén, mint „udvari komponista”. A kedvező feltételek hatására feleségét is Bécsbe hozatja.

Az új pozíció megváltoztatja saját műveinek repertoárját. Németalföldön és Itáliában töltött idejéből elsősorban francia és olasz nyelvű világi darabjai maradtak fenn, ettől az időtől, pedig latin nyelvű motettái, liturgikus és ünnepi alkalmakra készített művei kerülnek előtérbe. Természetesen, a kor hagyománya szerint, felhasznál világi dallamokat is ezekhez az új művekhez. Az ausztriai és német területeken divatos „Lied” világi műfaját a francia chansonok művészi színvonalára emeli, és gyakran egyházi művekben is feldolgoz egy-egy ismert dallamot.

Másik jelentős újítása a különösen német területeken elterjedt „alternatim” gyakorlat továbbfejlesztése. Ez a gyakorlat az *ordinarium missae* tételeire volt jellemző, ami azt jelentette, hogy váltakozó módon, egy- és többszólamú részek felváltva követték egymást az egyes énekelt részekben belül. A XV-XVI. században az orgona és ének váltakozásáról is tudunk. Isaac ezt a gyakorlatot továbbfejleszti, és kiterjeszti a *proprium missae* tételeire is, kettős értelemben: egyrészt a fent leírtak szerinti váltakozás figyelembevételével, másrészt a *proprium missae* egyes tételeinek feldolgozását tekintve; vagyis az *introitus*, *alleluia/sequentia*, *communio* többszólamú, a köztes változó részek *graduale* és *offertorium* egyszólamú gregorián. Isaac pozíciója szerint műveit bécsi használatra komponálta, de gyakorta küldött darabokat Firenzébe, vagy más európai városokba, udvarokba. Bécs és Firenze mellett életének fontos helyszínei voltak még Torgau, Ferrara és Konstanz, ahol időről-időre megfordult.

Röviddel I. Miksával való találkozása után Bölcs Frigyes szász fejedelem udvari Kapellájának névsorában olvashatjuk Isaac nevét Torgauban, ahol ezután többször felbukkan. Még 1498 előtt felkerül a Habsburgok számadó könyvébe, és 1499-ben megfordul Firenzében is. Az 1505 körül keletkezett többszólamú mise anyagot tartalmazó kéziratban nagyrészt a torgauai Bölcs Frigyes számára komponált művek vannak. Ezeket később jelentősen átdolgozza és a bécsi gyakorlatba már ezek a felújított művek kerülnek, amikből Isaac halála után közel 50 évvel létrejön a *Choralis Constantinus* nyomtatványa.

Ferrari látogatását egy 1502. szeptemberéből származó levél örökíti meg, melyet I. Ercole herceg egyik ügynöke küld urának: „*Felhívom Fenséged figyelmet, hogy Isaac énekes Ferrarában járt, és a „La-mi-la-sol-la-si-la-mi”, témára motettát szerzett, amely nagyon jó, s amellyel két nap alatt elkészült. Ebből mindazonáltal még nem lehet többre, csupán arra következtetni, hogy nagyon gyorsan dolgozik; azonkívül azonban úgy komponál, hogy munkája tetszik az embereknek. Úgy találom, hogy alkalmasabb lenne Fenséged szolgálatára, mint Josquin, mert szívélyesebb modorú és több újat ír. Igaz ugyan, hogy Josquin jobban komponál, de a saját feje és ízlése után megy, nem pedig az emberek kívánságát követi.*” A levél ellenére a herceg Josquin-t hívja meg udvarába komponistának.

Sokkal fontosabb Isaac kapcsolata a német Konstanz városával. Valamivel 1505. előtt Martin Vogelmayer volt a város orgonistája, akinek kézírásával van lejegyezve Isaac *Sub tuum praesidium* kezdetű motettája a St. Gall - MS 530 jelzetű kéziratban. Egy másik kódex (St. Gall - MS463/464) őrzi az ugyancsak Konstanzban keletkezett hatszólamú *Virgo prudentissima* motettáját. 1507-ben birodalmi gyűlést tartanak a városban, ahol Niccolò Machiavelli ünnepségén a komponista és felesége is részt vesznek. I. Miksának és a császári Kapellának ekkor Konstanz a székhelye. A katedrális püspöke, *Hugo von Hohenlandenberg* itt hallja Isaac liturgikus műveit, és valószínűleg ő veti fel a zeneszerzőnek a későbbi *Choralis Constantinus* ötletét.

Isaac életének utolsó szakaszában Ausztria liturgikus és világi zenéjének megújításán, jobbátételén fáradozik. Firenzében a Mediciek újra megerősödnek. Lorenzo halála után, Savonarola fellépésének hatására hatalmi helyzetük meggyengült, de ekkorra visszanyerik befolyásukat. Ebben nagy szerep jut Lorenzo fiának – akit Isaac még ifjúkorában tanított – Giovanni de Medicinek pápává választása, aki X. Leó néven uralkodott Rómában. A pápa 1514. május 13-án, közvetett módon levelet küld ifjúkori mesterének. Az üzenetet a Sixtus-kápolna Priorjára Nicolo da Pittis-re bízta. A pápa Isaac

részére nyugdíjat biztosít 22 évvel azelőtti szolgálataiért, és arra kéri, hogy a Medici család ügyeinek intézésében, befolyásuk visszaállításában segédkezzen Firenzében. Isaac a levél kapcsán felkeresi I. Miksát, és a pápa kérésére hivatkozva a császár szolgálatából való felmentését kéri. A császár elismerve és megköszönve eddigi szolgálatait, tekintélyes életjáradékban részesíti és elbocsátja. Isaac ezután visszatér Firenzébe és nem hivatalosan a Medici családot szolgálja, ügyeinek intézését felügyeli. Itt halt meg 1517. március 26-án.

Choralis Constantinus

A zenetörténet egyik legnagyobb vállalkozása.

1550-ben és 1555-ben Hieronymus Formschneider nürnbergi kiadónak köszönhetően jelent meg három kötet terjedelemben a teljes egyházi évet felölelő mise-proprium anyagokat tartalmazó kiadvány.

Az első kötet a vasárnapok szertartásához kapcsolódó tételeket közli. A második kötetben a nagyobb egyházi ünnepek (húsvét, pünkösd, mennybemenetel stb.) liturgikus tételei találhatóak, míg a harmadik kötetben a szentek ünnepeihez kapcsolódóan közöl műveket, kiegészítve néhány egyedi ünnep anyagával (akadnak duplikált alkalmak a második kötetrel összevetve, némileg eltérő liturgikus tételekkel), illetve néhány alternatív gyakorlat szerint megkomponált mise-ordinárium ciklus is helyet kapott az utolsó kötetben.

Próbáljuk áttekinteni ennek a hatalmas zenei kincsnek a keletkezésétől a nyomtatott megjelenéséig terjedő közel 50 évig tartó kalandos történetét!

A történet 1507-ig nyúlik vissza, amikor Heinrich Isaac a császári Kapella zeneszerzőjeként I. Miksa kíséretében Konstanz városában tartózkodik. Ekkor figyel fel rá a katedrális püspöke, és kéri fel egy teljes egyházi évet felölelő liturgikus énekanyag megkomponálására, a konstanzi katedrális számára. Isaac 1508. április 14-én megbízást kap a katedrális káptalanjától a fontosabb ünnepek (*etlich officia in summis festivitibus*) „Formuláinak” (*Formularies=alapelvek*) elkészítésére. A következő feljegyzés szerint 1508. május 18-án néhány elkészített „Formula” átdolgozására kérik. Végül a megbízástól számított 19 hónappal később, 1509. november 29-én a káptalan elfogadja a teljes mise-proprium anyag „Formuláit” (*1509 Ex parte Cancionales per ysaac transmissi*). „Formulák” alatt valószínűleg azt a tervet kell érteni, amiben Isaac rögzíti a megzenésítendő részek liturgikus szövegét és gregorián dallam-anyagát. Ezt a tervet Isaac hátralevő életében folyamatosan valósítja meg, a „Formulák” szerint sorra komponálja meg azok többszólamú részeit. Minden bizonnyal a katedrálisban e szerint az összeállítás szerint végezték a szertartásokat 1526-ig, amikor a protestánsok támadásai elől a káptalan menekülni kényszerült Konstanzból.

Isaac konstanzi kézíratai és azok másolatai – ezekben a nehéz időkben – egy augsburgi könyvkereskedő, Georg Willer tulajdonába kerültek, aki ezeket továbbadta Hans Ott részére, Nürnbergbe. Hans Ott felismerve a „Formulák” jelentőségét, felkéri zeneszerző barátját Ludwig Senfl személyében, hogy szerkessze meg a teljes anyagot a rendelkezésre álló kéziratok és másolatok segítségével, illetve a hiányzó részeket az „Formulák” alapján egészítse ki. Senfl a feladatot kiváló ötletnek és lehetőségnek találta. A nagyszerű komponista Isaac tanítványa volt, ahogy az önéletrajzi motettájából (*Lust hab ich g'habt zur Musica*) kiderül.

Mesterét 1515-ben közvetlenül követte a Habsburg udvar zeneszerzői állásában, amit Isaac halálának idején is betöltött. Művészi céljának tartotta Isaac tervét a császári udvar Kapellájában megvalósítani, de ebben megakadályozták. 1519-ben I. Miksa halálakor az Kapellát feloszlatták, Senfl-t elbocsátották. A zeneszerző hűsége korábbi mesteréhez töretlen maradt. 1520-ban ennek ékes bizonyítékát adja a *Liber Selectarum Cantionum* c. motettás kötet megjelenésével, melyben Isaac műveiből is többet közread.

Senfl-t új pozíciója Münchenbe, a bajor hercegi udvarba szólítja. Itt 1523-ban kapja azt a feladatot, hogy szervezzen udvari Kapellát. (Ebbe a kórusba nyer néhány évtized múlva Orlando di Lasso is felvételt mint énekes, majd az ő irányítása alatt éri el a müncheni Kapella a fénykorát.) Senfl, nem sokkal Münchenbe való megérkezése után hozzákezd Isaac műveinek másolásába. Nem véletlen, hogy a legfontosabb 4 kéziratosa Isaac műveket tartalmazó forrás itt található (MSS 35-38). 1531-et írunk, amikor Hans Ott felkeresi Senfl-t tervével, aki ezután hosszú ideig dolgozik mestere hagyatékán. Hat évvel később, Ott egy másik kiadványának (*Novum et insigne opus musicum, 1537.*) előszavában beharangozza a készülő tervet: „*Isaaci pauca habere potui, sed facile id pensabimus proxima editione, qua Choralem cantum constantiensem, ut vocant vulgabimus*”. Anyagi nehézségek miatt a kötet nem tud megjelenni. Időközben Senfl 1542-1543 körül meghal, majd nemsokkal utána 1546-ban Hans Ott is. Senfl 1537-ben elkészült Isaac terveinek megszerkesztésével, a hiányzó részek kiegészítésével, összeállt a nagy mű, legalábbis erre utal, hogy halála utánról nincsenek mástól bejegyzések a kéziratban. A kiadvány Hieronymus Formschneiderhez kerül, aki 1550-ben adja ki a Choralis Constantinus I. kötetét, majd 1555-ben a II. és III. kötetet.

Több mint három évszázadnak kellett eltelnie, hogy modern átírásban is napvilágot lásson ez a sorozat. Az első két kötet modern kiadása kritikai jegyzetekkel 1898-ban és 1909-ben jelent meg Guido Adler és Anton Webern közreadásában. A korábbi erőfeszítések az 1950-es évek után felerősödtek a tekintetben, hogy alapos vizsgálat alá kerüljenek a „Formulák” egyes részei és a teljes kompozíciós sorozat. Régi Graduálék és Missálék, számos kézirat és nyomtatvány átvizsgálása történt meg a szóba jöhető egyházmegyék területén, ahol ezek a művek liturgikus használatba kerülhettek.

A konstanzi püspökséghez tartozó nyomtatott Graduale nem került elő ebből az időből, csak kézírásos Missale. Ez alapján egyértelmű, hogy a Choralis Constantinus terve az ő felkérésükre készült. A második kötetben található három szent anyaga (St. Conrad, St. Pelagius és St. Geberhard) teszi egyértelművé, hogy Isaac ezt az összeállítást Konstanz számára írta. Ezek a szentek csak a helyi liturgiában szerepelnek. A második kötet „Formuláit” összevetve a Missaléval

kiderül, hogy ez a kötet teljes egészében Konstanz számára készült. Azonban más a helyzet az első és harmadik kötettel. Ezek összevetése a konstanzi Missaléval mutatnak kisebb eltéréseket, sőt esetenként a „Formulák” nincsenek semmilyen összefüggésben a misekönyvvel. Ennek a két kötetnek a legfőbb forrásai a Senfl és társai által másolt müncheni kéziratok (MSS 35-38). Ezek több liturgikus könyvvel való összehasonlítása alapján a passauai nyomtatott Graduale, az 1511-ben Bécsben megjelent Graduale Pataviense vehető mintának a „Formulákat” illetően. E szerint a Graduale szerint végezték a bécsi császári Kapella liturgikus gyakorlatát.

Az első kötetben kapnak helyet az alábbi mise-proprium anyagok: (a) Szentháromság vasárnapja, (b) 23 pünkösd utáni vasárnap, (c) Adventi időszak vasárnapjai, (d) Vízkereszti időszak vasárnapjai, (e) Nagyböjti időszak vasárnapjai, a (f) Húsvéti időszak vasárnapjai és a (g) Mennybemenetel utáni vasárnap. A harmadik kötetben Senfl közreadásában a következő ünnepek tételei találhatóak: (a) Szentek közös részei, (b) 5 Tractus, (c) 17 „Formula” egyes szentek ünnepéhez és szentek közös részeihez kapcsolódva, amelyek közül 7 duplikált ünnep a második kötettel, valamint (d) 5 mise-ordinárium ciklus.

Senfl szándéka egyértelműen az volt, hogy Isaac által Konstanz felkérésére elkezdett zenei anyagot a „Formulák” alapján kiegészítse az egész egyházi évre, amihez még alternatív ordinárium sorozatot is illesztett, ami egy templomi kórus számára teljessé teszi a három kötetet. Az odaadó tanítvány megszerkesztette mestere teljes liturgikus zenei törekvéseit magába foglaló gyűjteményét. Egy dolog nem sikerült maradéktalanul, mégpedig az, hogy egy egyházmegye rítusa szerint álljon össze a teljes három kötet. Erre utal a sorozat második és harmadik részében található duplikált ünnepek sora (ami a teljes művet tekintve igencsak elenyésző). Ilyen módon kétféle gyakorlat szerint, a konstanzi és a passauai/bécsi rítus szerint áll össze a teljes sorozat.

Ezek szerint a *Choralis Constantinus* cím kissé félrevezető, hiszen az első és harmadik kötet csak a császári Kapella gyakorlata szerinti anyaggal készült el. Senfl megpróbálta megőrizni eredeti egységében az egyes ünnepek tételeit, az egyes tételek különálló részeit, ezért nem javított bele mesterének Konstanz számára összeállított második kötetének anyagába, így maradhatott meg ez a rítusok szerinti kettősség.

Több szempontból is nagy jelentőségű a *Choralis Constantinus* megjelenése. A kötetben rögzített előadói gyakorlatnak középkori gyökerei vannak. Az első többszólamú művek – melyek liturgikus használatra, ezen elv szerint készültek – a XII- XIII. századból maradtak fent. Legfontosabb forrásuk a francia *Notre Dame-i iskola* két alakjának *Leoninus*nak és *Perotinus*nak műveit is tartalmazó *Magnus liber organi* nevet viselő kottás kézirat. Isaac korából tudunk több zeneszerzőről is, akik ezt a gyakorlatot egy-egy proprium sorozat erejéig alkalmazták, ám sem kortársainak, sem a késői utódoknak nem sikerült ezt a teljes egyházi év alkalmaira kiterjesztenie. Ismerünk nagynevű komponistákat, akik kísérletet tettek erre vonatkozóan, de vagy nem lett teljesen kidolgozott művük, vagy nem is maradt belőle fenn kézzelfogható adat, csak írásos források utalnak erre. Ilyen például *William Byrd: Gradualia* sorozata, vagy *Giovanni Pierluigi da Palestrina: Gradualia* terve.

A XVI. század közepén, a német kottakiadásban ritkaság volt, hogy külön kiadványt jelentessenek meg egy szerző műveiből, főleg hogyha az illető nem német születésű. Heinrich Isaac volt az első, aki ilyen megtiszteltetésben részesült. Ez a mű az utókorra hagyományozza a korabeli német egyházzenei gyakorlatot, I. Miksa császár és más jeles fejedelmek udvarainak énekes hagyományát.

Ez az első olyan jellegű kiadvány, amelyet a későbbi összkiadások (*Opera omnia*) előfutárának tekinthetünk.

Liturgikus szempontból pedig, a megjelenés után az első rész, a vasárnapok anyagát tartalmazó kötet alapján folytak a vasárnapi szentmisék a Habsburg udvarban, és ez a gyakorlat elterjedt egész Ausztriában, Németországban és a svájci egyházban, aminek rövid időn belül a reformáció terjedése szabott gátat.

Húsvét utáni 6. vasárnap

Jézus mennybe ment, az Egyház az apostolokkal együtt kéri és várja a Szentlélek megígért eljövetelét, aki a Vigasztalás és Igazság Lelke. Ezen a vasárnapon tanítására, vigasztalására és eljövetelére figyel az Egyház.

A régi hagyomány szerint e vasárnapot megelőző csütörtökön, Áldozócsütörtökön ünnepli az Egyház Jézus mennybemenetelét. A mai magyarországi gyakorlat szerint Mennybemenetel ünnepét húsvét 7. vasárnapján (azaz a húsvét utáni 6. vasárnapon) tartják. A hagyomány szerint, az oltár környezetében elhelyezett húsvéti gyertya lángját ezen a napon oltják el. Pünkösdig még az oltárnál marad, majd utána átviszik a keresztelőkúthoz és ott helyezik el, hogy jelezze a keresztségnek a húsvéti misztériummal való kapcsolatát.

Heinrich Isaac: **Asperges me**

Introitus – Heinrich Isaac: **Exaudi Dómine** (Choralis Constantinus I.)

Kyrie – Heinrich Finck: Missa Dominicale

Gloria – Heinrich Finck: Missa Dominicale

Alleluia – **Ascéndit Deus** (Graduale Pataviense, fol. 94)

Alleluia – Heinrich Isaac: **Dóminus in Sina** (Choralis Constantinus II.)

Sequentia – Heinrich Isaac: **Summi triumphum** (Choralis Constantinus II.)

Thomas Stoltzer: **Conscéndit iubilans – Oramus, Dómine**

Credo – Heinrich Finck: Missa Dominicale

Offertorium – **Viri Galilæi** (Graduale Pataviense, fol. 93v)

Sanctus – Heinrich Finck: Missa Dominicale

Agnus Dei – Heinrich Finck: Missa Dominicale

Communio – Heinrich Isaac: **Pater, cum essem** (Choralis Constantinus I.)

Ludwig Senfl: **Quis dabit oculis**

Ad aspersionem aquæ benedictæ

Asperges me hysopo et mundábor lavábis me et super nivem dealbábor.

Ps. Misérére mei Deus secundum misericórdiam tuam iuxta multitudínem miseratiónum tuárum dele iniquitátes meas.

Glória Patri et Filio et Spirítui Sancto sicut erat in princípío et nunc et semper et in sæcula sæculórum. Amen.

V) Osténde nobis, Dómine, misericórdiam tuam. (T.P. Allelúja.)

R) Et salutáre tuum da nobis. (T.P. Allelúja.)

V) Dómine exáudi oratiónem meam.

R) Et clamor meus ad te véniat.

V) Dóminus vobíscum.

R) Et cum Spirítu tuo.

Orémus! Exáudi nos, Dómine sancte, Pater omnípotens, atérne Deus: et mittere dignéris sanctum Angelum tuum de cælis; qui custódiat, fóveat, próteget, visítet, atque deféndat omnes habitántes in hoc habitáculo. Per Christum Dóminum nostrum. R) Amen.

Introitus

Exáudi Dómine, vocem meam, qua clamávi ad te, allelúia: tibi dixit cor meum, quæsívi vultum tuum, vultum tuum, Dómine requíram: ne avértas faciém tuam a me, allelúia, allelúia.

Ps. Dóminus illuminátió mea, et salus mea: quem tímébo?

Glória Patri et Filio et Spirítui Sancto sicut erat in princípío et nunc et semper et in sæcula sæculórum. Amen.

Kýrie, eléison.

Kýrie, eléison.

Kýrie, eléison.

Christe, eléison.

Christe, eléison.

Christe, eléison.

Kýrie, eléison.

Kýrie, eléison.

Kýrie, eléison.

Glória in excélsis Deo et in terra pax homínibus bonæ voluntátis. Laudámus te, benedícimus te, adorámus te, glorificámus te, gratias ágimus tibi propter magnam glóriam tuam, Dómine Deus, Rex cælestis Deus Pater omnípotens, Dómine Fili unigénite, Iesu Christe, Dómine Deus, Agnus Dei, Filius Patris, qui tollis peccáta mundi, misérére nobis; qui tollis peccáta mundi, súscipe deprecatiónem nostram. Qui sedes ad dexteram Patris, misérére nobis. Quóniam tu solus Sanctus, tu solus Dóminus, tu solus Altíssimus, Iesu Christe, cum Sancto Spirítu: in glória Dei Patris. Amen.

Ad aspersionem aquæ benedictæ

Hints meg izsóppal és megtisztulok, moss meg és a hónál fehérébb leszek! Ps. Könyörülj rajtam, Istenem, hiszen irgalmas és jóságos vagy, mérhetetlen irgalmadban töröld el gonoszúságomat! Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek. Miképpen kezdetben vala, most és mindenkor és mindörökkön örökké. Ámen.

Mutasd meg, Uram, nekünk irgalmasságodat. (T.P. Allelúja.)

És szabadításodat add meg nekünk. (T.P. Allelúja.)

Uram, hallgasd meg könyörgésemet.

És kiáltásom jusson eléd.

Az Úr legyen veletek.

És a te lelkeiddel.

Könyörögünk. Hallgass meg minket, szentséges Urunk, mindenható Atyánk, örök Isten, és küldd el kegyesen az égből szent angyalodat, ki őrizze, ápolja, oltalmazza, látogassa és védelmezze e háznak minden lakóját. A mi Urunk Krisztus által. Ámen.

Introitus

Halld meg, Uram, szózatomat, mellyel hozzád kiáltok, allelúja: neked szól szívem, téged keres tekintetem, a te arcodat keresem, Uram, ne fordítsd el tőlem arcodat, allelúja, allelúja!

Ps. Az Úr az én világosságom és üdvösségem, kitől kellene félnem?

Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek. Miképpen kezdetben vala, most és mindenkor és mindörökkön örökké. Ámen.

Uram, irgalmazz!

Uram, irgalmazz!

Uram, irgalmazz!

Krisztus, kegyelmezz!

Krisztus, kegyelmezz!

Krisztus, kegyelmezz!

Uram, irgalmazz!

Uram, irgalmazz!

Uram, irgalmazz!

Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség a jóakarató embereknek. Dicsőítünk téged, áldunk téged, imádunk téged, magasztalunk téged, hálát adunk neked nagy dicsőségedért, Urunk és Istenünk, mennyei Király, mindenható Atyaisten. Urunk, Jézus Krisztus, egyszülött Fiú, Urunk és Istenünk, Isten Báránya, az Atyának Fia, te elveszed a világ bűneit, irgalmazz nekünk; te elveszed a világ bűneit, hallgasd meg könyörgésünket. Te az Atya jobbján ülsz, irgalmazz nekünk. Mert egyedül te vagy a Szent, te vagy az Úr, te vagy az egyetlen Fölség, Jézus Krisztus, a Szentlélekkel együtt, az Atyaisten dicsőségében. Ámen.

Ad aspersionem aquæ benedictæ

Thou shalt sprinkle me, Lord, with hyssop and I shall be cleansed; thou shalt wash me, and I shall be made whiter than snow. Have mercy on me, O. God, according to thy great mercy. Glory be to the Father and to the Son and to the Holy Spirit. As it was in the beginning, is now, and ever shall be, world without end. Amen.

Show us, Lord, Your mercy. (Alleluia) And grant us Your salvation. (Alleluia)

O Lord, hear my prayer.

And let my cry come unto You.

May the Lord be with you.

And with your spirit

Let us pray. Hear us Lord, holy Father, almighty and eternal God; and graciously send Your Holy Angel from heaven to watch over, to cherish, to protect, to abide with, and to defend all who dwell in this house. Through Christ our Lord. Amen.

Introitus

Hear, O Lord, my voice with which I have cried to Thee, alleluia; my heart hath said to Thee, I have sought Thy face, Thy face, O Lord, I will seek: turn not away Thy face from me, alleluia, alleluia.

Ps. The Lord is my light and my salvation: whom shall I fear?

Glory be to the Father, and to the Son, and to the Holy Ghost. As it was in the beginning, is now, and ever shall be, world without end. Amen.

Lord, have mercy.

Lord, have mercy.

Lord, have mercy.

Christ, have mercy.

Christ, have mercy.

Christ, have mercy.

Lord, have mercy.

Lord, have mercy.

Lord, have mercy.

Glory to God in the highest. And on earth peace to people of good will. We praise You. We bless You. We worship You. We glorify You. Lord God, heavenly King, God the Father almighty. Lord Jesus Christ, the Only-begotten Son. Lord God, Lamb of God, Son of the Father. You who take away the sins of the world, have mercy on us. You who take away the sins of the world, receive our prayer. You who sit at the right hand of the Father, have mercy on us. For You alone are holy. You alone are Lord. You alone are the Most High, Jesus Christ, with the Holy Spirit, in the Glory of God the Father. Amen.

Alleluia

V) Ascendit Deus in iubilatióne, et Dóminus in voce tubæ.

Alleluia

V) Dóminus in Sina in sancto, ascendens in altum, captívam duxit captivitatem.

Sequentia

Summi triumphum regis prosequamur laude,
Qui cæli, qui terræ regit sceptrā, inferni iure
domito;
Qui sese pro nobis redimendis permagnum
dedit pretium.
Huic nomen exstat conveniens Idithum.
Nam transilivit omnes strenue montes
colliculosque Bethel.
Saltum de cælo dedit in virginelem ventrem,
inde in pelagus sæculi.
Postquam illud suo mitigavit potentatu,
tetras Phlegetontis assiliit tenebras,
Principis illius disturbato imperio.
Maniplis plurimis inde erutis mundum illustrat
suo iubare,
Captivitatemque detentam inibi victor duxit
secum,
Et redivivum iam suis se præbuit servis et
amicis.
Denique saltum dederat hodie maximum,
nubes polosque cursu perpeti transvolans.
Celebret ergo populus hunc diem credulus
cuius morbida Idithum corpora in semet ipso
altis sedibus
cæli invexit Dei filius.
Et tremens iudicem expectet affuturum, ut
duo angeli fratres docuerunt.
Qui Iesus a vobis assumptus est in cælum,
iterum veniet, ut vidistis eum.
Iam Idithum nostris vocibus sedulis omnes
imploremus,
Ut a dextris Patris qui sedet Spiritum mittat
nobis sanctum.
In fine sæculi ipse quoque semper sit
nobiscum.

Motetta

Conscendit iubilans lætus ad æthera,
sanctorum populus prædicat inclytum,
concinit pariter angelicus chorus
victoris boni gloriam.

Qui scandens superos vincula vinxerat,
donans terrigenis munera plurima,
districtus rediet arbiter omnium,
qui mitis modo transiit.

Oramus, Domine, conditor inclyte,
devotos famulos respice protegens,
ne nos livor edax dæmonis obruat,
demerget vel in inferos.

Credo in unum Deum, Patrem
omnipotentem, factorem cæli et terræ,
visibílium ómnium et invisibílium. Et in
unum Dóminum Iesum Christum, Fílium
Dei unigénitum, et ex Patre natum ante
ómnia sæcula. Deum de Deo, lumen de
lúmine, Deum verum de Deo vero,
génitum, non factum, consubstantiálem
Patri: per quem ómnia facta sunt. Qui

Alleluia

V) Ujjongás között felvonul az Isten,
harsonazengés között az Úr.

Alleluia

V) Az Úr Sína szenthegyén fölment a
magasba és a rabságot fogságba vitte.

Sequentia

Summi triumphum regis prosequamur laude,
Qui cæli, qui terræ regit sceptrā, inferni iure
domito;
Qui sese pro nobis redimendis permagnum
dedit pretium.
Huic nomen exstat conveniens Idithum.
Nam transilivit omnes strenue montes
colliculosque Bethel.
Saltum de cælo dedit in virginelem ventrem,
inde in pelagus sæculi.
Postquam illud suo mitigavit potentatu,
tetras Phlegetontis assiliit tenebras,
Principis illius disturbato imperio.
Maniplis plurimis inde erutis mundum illustrat
suo iubare,
Captivitatemque detentam inibi victor duxit
secum,
Et redivivum iam suis se præbuit servis et
amicis.
Denique saltum dederat hodie maximum,
nubes polosque cursu perpeti transvolans.
Celebret ergo populus hunc diem credulus
cuius morbida Idithum corpora in semet ipso
altis sedibus
cæli invexit Dei filius.
Et tremens iudicem expectet affuturum, ut
duo angeli fratres docuerunt.
Qui Iesus a vobis assumptus est in cælum,
iterum veniet, ut vidistis eum.
Iam Idithum nostris vocibus sedulis omnes
imploremus,
Ut a dextris Patris qui sedet Spiritum mittat
nobis sanctum.
In fine sæculi ipse quoque semper sit
nobiscum.

Motetta

A Szentek serege fölemelvén szívét,
ujjongva vigadoz, hirdeti a győztest,
s vele ünnepli angyalok kórusa
a kegyes vezérnek fénylő dicsőségét.

Foglyul is ejti most fogságunkat Krisztus,
osztja a földön már ajándékát bőven,
s ki halál kínját szelíden kiállta,
az égbe bevonul, felmagasztaltatván.

Kérünk hát, mi Urunk, kegyelmes teremtőnk,
nézz le a népedre, s oltalmazd őket:
mohó irigység, démonok ármánya
a mélybe lenyomva ne pusztítsa őket.

Hiszek az egy Istenben, mindenható Atyában,
mennynek és földnek, minden láthatónak és
láthatatlannak Teremtőjében. Hiszek az egy
Úrban, Jézus Krisztusban, Isten egyszülött
Fiában, aki az Atyától született az idő
kezdeté előtt. Isten az Istentől, Világosság a
Világosságtól, valóságos Isten a valóságos
Istentől, született, de nem teremtmény, az
Atyával egylényegű; és minden általa lett.

Alleluia

V) God is ascended with a shout, and the
Lord with the sound of a trumpet.

Alleluia

V) The Lord is in Sinai, in the holy place;
ascending on high He hath led captivity
captive.

Sequentia

Summi triumphum regis prosequamur laude,
Qui cæli, qui terræ regit sceptrā, inferni iure
domito;
Qui sese pro nobis redimendis permagnum
dedit pretium.
Huic nomen exstat conveniens Idithum.
Nam transilivit omnes strenue montes
colliculosque Bethel.
Saltum de cælo dedit in virginelem ventrem,
inde in pelagus sæculi.
Postquam illud suo mitigavit potentatu,
tetras Phlegetontis assiliit tenebras,
Principis illius disturbato imperio.
Maniplis plurimis inde erutis mundum illustrat
suo iubare,
Captivitatemque detentam inibi victor duxit
secum,
Et redivivum iam suis se præbuit servis et
amicis.
Denique saltum dederat hodie maximum,
nubes polosque cursu perpeti transvolans.
Celebret ergo populus hunc diem credulus
cuius morbida Idithum corpora in semet ipso
altis sedibus
cæli invexit Dei filius.
Et tremens iudicem expectet affuturum, ut
duo angeli fratres docuerunt.
Qui Iesus a vobis assumptus est in cælum,
iterum veniet, ut vidistis eum.
Iam Idithum nostris vocibus sedulis omnes
imploremus,
Ut a dextris Patris qui sedet Spiritum mittat
nobis sanctum.
In fine sæculi ipse quoque semper sit
nobiscum.

Motetta

I believe in one God, The Father Almighty,
Maker of heaven and earth, and of all
things visible and invisible. And in one
Lord, Jesus Christ, the Only-begotten Son
of God. Born of the Father before all ages.
God of God, Light of Light, true God of
true God. Begotten, not made, of one
substance with the Father. By whom all
things were made. Who for us men and for

propter nos homines et propter nostram salutem descendit de caelis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Póntio Pilátó; passus et sepultus est, et resurrexit tertia die, secundum Scripturas, et ascendit in caelum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria, iudicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem: qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum et vitam venturi saeculi. Amen.

Offertorium

Viri Galilaei, quid admiramini aspicientes in caelum? Hic Iesus qui assumptus est a vobis in caelum ascendentem in caelum, alleluia.

Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth.

Pleni sunt caeli et terra gloria tua.

Hosanna in excelsis.

Benedictus qui venit in nomine Domini.

Hosanna in excelsis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: dona nobis pacem.

Communio

Pater, cum essem cum eis, ego servabam eos, quos dedisti mihi, alleluia: nunc autem ad te venio: non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos a malo, alleluia, alleluia.

Motetta

Quis dabit oculis nostris fontem lacrymarum et plorabimus coram Domino? Germania, quid ploras? Musica, cur siles? Austria, cur inducta veste reproba moerore consumeris?

Heu, nobis Domine, Maximilianus!

Gaudium cordis nostri

Convorsus est in luctum

cedit corona capitis nostri.

Ergo ululate pueri, plorate sacerdotés, lugite cantores, plangite nobiles et dicite: Maximilianus requiescat in pace.

Értünk, emberekért, a mi üdvösségünkért leszállott a mennyből. Megtestesült a Szentlélek erejéből Szűz Máriától, és emberré lett. Poncius Pilátus alatt értünk keresztre feszítették, kínhalált szenvedett és eltemették. Harmadnapra feltámadott az Írások szerint, fölment a mennybe, ott ül az Atyának jobbján, de újra eljön dicsőségben, ítélni élőket és holtakat, és országának nem lesz vége. Hiszek a Szentlélekben, Urunkban és életőnkben, aki az Atyától és a Fiútól származik; akit éppúgy imádunk és dicsőítünk, mint az Atyát és a Fiút. Ő szólt a próféták szavával. Hiszek az egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyházban, vallom az egy keresztséget a bűnök bocsánatára, várom a holtak feltámadását és az eljövendő örök életet. Ámen.

Offertorium

Galileia férfiak! Mit néztek csodálkozva az égre? Ez a Jézus, aki felvetett mellőletek az égbe, alleluja.

Szent vagy, szent vagy, szent vagy, mindenség Ura, Istene.

Dicsőséged betölti a mennyet és a földet.

Hozsanna a magasságban.

Áldott, aki jön az Úr nevében.

Hozsanna a magasságban.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: adj nekünk békét.

Communio

Atyám, míg velük voltam, megőriztem őket, akiket nekem adtál: alleluja! Most pedig hozzád megyek: nem kérem, hogy vedd ki őket is a világból, hanem hogy óvd meg őket a gonosztól, alleluja, alleluja!

Motetta

our salvation came down from heaven. And became incarnate by the Holy Spirit of the Virgin Mary: AND WAS MADE MAN. He was also crucified for us, suffered under Pontius Pilate, and was buried. And on the third day He rose again according to the Scriptures. He ascended into heaven and sits at the right hand of the Father. He will come again in glory to judge the living and the dead and His kingdom will have no end. And in the Holy Spirit, the Lord and Giver of life, Who proceeds from the Father and the Son. Who together with the Father and the Son is adored and glorified, and who spoke through the prophets. And one holy, Catholic and Apostolic Church. I confess one baptism for the forgiveness of sins and I await the resurrection of the dead and the life of the world to come. Amen.

Offertorium

Ye men of Galilee, why wonder you, looking up to heaven? This Jesus who is taken up from you into heaven, alleluia.

Holy, Holy, Holy

Lord God of Hosts.

Heaven and earth are filled with your glory.

Hosanna in the highest.

Blessed is He Who comes in the Name of the Lord.

Hosanna in the highest.

Lamb of God, Who take away the sins of the world, have mercy on us.

Lamb of God, Who take away the sins of the world, have mercy on us.

Lamb of God, Who take away the sins of the world, grant us peace.

Communio

Father, while I was with them, I kept them whom Thou gavest Me, alleluia; but now I come to Thee: I pray not that Thou shouldst take them out of the world, but that Thou shouldst keep them from evil, alleluia, alleluia.

Motetta

C O R V I N A C O N S O R T

Andrejszki Judit, Pászti Károly, Kalmanovits Zoltán, Demjén András